

Interseccionalitat i polítiques públiques d'igualtat. Elements per al debat

Alicia Villar-Aguilés

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

alicia.villar@uv.es

Vicenta Tasa Fuster

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

vicenta.tasa@uv.es

Rebut: 18/11/2020

Acceptat: 24/02/2021

RESUM

La igualtat com a principi bàsic de les nostres societats no deixa de protagonitzar debats, més o menys tensos i intensos, així com propostes d'anàlisi i praxis per al marc de les polítiques públiques. Un dels marcs que acull el principi d'igualtat és la perspectiva interseccional, entesa com una aposta decidida i heurística per abordar la complexitat de les desigualtats socials que naix de l'aportació dels feminismes negres i que considerem com un recurs imprescindible per a les teories feministes. En aquest text ens apropem a aquesta perspectiva; primerament, amb un recorregut per l'evolució de les polítiques públiques d'igualtat en l'Estat espanyol d'acord amb el marc legislatiu vigent en cada etapa. Tot seguit, analitzem algunes de les principals aportacions que planteja la perspectiva interseccional d'acord amb les aportacions d'algunes d'autores referents. Per acabar, plantejem l'aplicació de la proposta interseccional a la futura llei valenciana d'igualtat, perquè creiem que entendre la igualtat des d'una perspectiva interseccional és emmarcar-la en clau de reconèixer la diversitat i fer-la més inclusiva.

Palabras clave: gènere, desigualtat, diversitat, justícia social, dret.

ABSTRACT. *Intersectionality and public policies of equality. Elements of discussion*

Equality as a basic principle of our societies continues to lead debates, more or less tense and intense, as well as proposals for analysis and practice for the framework of public policies. One of the frameworks that embraces the principle of equality is the intersectional perspective as a determined and heuristic commitment to address the complexity of social inequalities that is rooted in the contribution of black feminisms and that we can consider as an essential tool for to feminist theories. In this text we approach this perspective, first of all, taking a tour of the evolution of public equality policies in Spain in accordance with the legislative framework in force at each stage. Next, we will consider some of the main contributions of the intersectional perspective by naming some of the leading authors' contributions. Finally, we highlight the intersectional proposal for its application to the future Valencian law of equality because we understand equality from an intersectional perspective is to frame it in terms of recognizing diversity and making it more inclusive.

Palabras clave: gender, inequality, diversity, social justice, law.

SUMARI

- Introducció
- La perspectiva interseccional en les polítiques públiques
- La proposta interseccional per a la nova llei valenciana d'igualtat
- Reflexions de futur
- Referències bibliogràfiques

Autora por correspondència / Corresponding author: Alicia Villar-Aguilés. Facultat de Ciències Socials. Avda. Tarongers, 4b, 46022 València.

Suggeriment de citació / Suggested citation: Villar-Aguilés, A. i Tasa Fuster, V. (2021) Interseccionalitat i polítiques públiques d'igualtat. Elements per al debat. *Debats. Revista de cultura, poder y sociedad*, 135(1), 109-117.

INTRODUCCIÓ

Vivim temps de debilitació dels mecanismes de cohesió social i del sentit de democràcia. Per fer possible societats fortes, integradores i plurals cal fer front de manera urgent a dos reptes bàsics: la diversitat i la desigualtat.

La diversitat té orígens endògens i exògens, on es barregen lògiques emancipadores i disruptives. Entre els endògens hi ha la lluita per la conquesta de drets de col·lectius socials i de gènere que durant segles han estat radicalment perseguits, marginats o subordinats; però també hi ha la diversitat que deriva de la fragmentació creixent de les societats pels impactes territorials de les revolucions tecnològiques del capitalisme neoliberal, la interrelació creixent dels mercats i l'augment suïcida de la complexitat. Lligats als anteriors, hi ha els factors exògens de la diversitat, produïts per una globalització que multiplica les desigualtats, desestructura les identitats col·lectives i genera moviments migratoris contradictoris, de manera que un mateix país pot tenir xifres importants de joves qualificats que emigren per motius laborals i alhora rebre fluxos elevats d'immigrants laborals.

Això fa que les polítiques públiques d'igualtat siguin en l'actualitat prou més complicades que en el passat, en bona mesura perquè incrementa exponencialment factors de discriminació de manera interseccional. Però si hi afegim formes emergents de desigualtat, el problema de les polítiques es fa enorme. Si tradicionalment s'ha posat una atenció especial a les desigualtats socioeconòmiques bàsiques derivades dels recursos econòmics, l'educació, la salut o l'accés als béns i serveis vitals (vivenda, cures, atenció), ara també cal considerar les desigualtats d'altres eixos de

dominació: gènere, territori, raça, llengua o origen. I el problema augmenta quan, com passa ara, bona part d'aquestes desigualtats interseccionals creixen entre països i dins de cada país de manera extrema, i afecten negativament la majoria de les dones, el segment de la població on conflueixen més raons de discriminació interseccionals.

Això no obstant, qualsevol política d'igualtat que aspire a ser realment igualitària ha de ser en el futur immediat una política de cohesió, de diversitat integrada i haurà de tindre en compte la perspectiva de la interseccionalitat per fer possible una societat de vida lliure, participativa, respectuosa i digna. De fet, de manera creixent hi ha països de la Unió Europea que incorporen aquesta perspectiva per a definir i orientar les polítiques d'igualtat per tal de reconèixer que la desigualtat sempre és producte de la confluència de diverses categories i raons de discriminació social que han de ser considerades en intersecció, com són el sexe, el gènere, la sexualitat, l'ètnia, la classe social, la religió i les creences, la discapacitat, l'edat, la llengua o la nacionalitat, entre altres.

La perspectiva interseccional és una proposta per a abordar la complexitat de la desigualtat i la diversitat a la nostra societat, una societat desigual en què s'entrecreuen privilegis i dominacions. La conjugació d'aquestes desigualtats planteja el repte d'una demanda democràtica contemporània de treballar pels drets humans i aspirar a fer realitat el principi d'igualtat com a configurador de les societats modernes avançades. En aquest sentit, la perspectiva interseccional, en tant que tracta d'indagar i reconèixer la diversitat de modalitats de dominació, i per tant de discriminació, és una aposta per a augmentar la

democratització al marc d'anàlisi i actuació de les polítiques públiques.

LA PERSPECTIVA INTERSECCIONAL EN LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES

La primera etapa contemporània de les polítiques d'igualtat té lloc durant la Transició (1975-1982) i se centra en la superació de la legislació totalitària contra la dona, suprimint la llicència marital en l'àmbit econòmic (1975), eliminant el delictes d'adulteri (1978), i fent possibles uns drets i deures formalment igualitaris dins del matrimoni (1981). Aquesta primera fase de les polítiques d'igualtat, basada en la lluita per la superació de la subjugació legal de les dones, culmina en la regulació limitada del divorci en 1981 (Morcillo Gómez, 2012; Nash, 2013).

Les reivindicacions i els debats feministes se centran, en un segon moment (1982-1986), en el dret a decidir sobre el propi cos i l'inici de polítiques integrals per a la dona. En 1983, es crea l'Institut de la Dona estatal i s'estableixen, en algunes comunitats autònomes, departaments similars que establiran les bases per a polítiques integrals sobre la dona i que contribuiran al fet que, en 1985, es regule mínimament el dret d'avortament.

En la següent etapa (1987-1996), aquestes polítiques comencen a ser institucionals i de govern. S'impulsen plans integrals per a avançar cap a la igualtat, mitjançant mesures específiques en educació, formació i ocupació. Amb aquestes mesures, s'entenia que les dones podrien ser més autònomes i podrien tindre una participació lliure i activa en el món de la cultura, el treball i la política. En aquest moment, la violència de gènere s'incorpora plenament a l'agenda política, i comença a obrir-se pas al debat sobre la presència de les dones en els òrgans de representació política i de govern.

Avançant en el temps, en el període 1997-2003, es produeixen canvis polítics en el govern central i en

governos autonòmics en un període de dues legislatures de majoria conservadora, la qual cosa suposa la institucionalització de les polítiques d'igualtat. Les institucions de govern assumeixen les principals actuacions de les polítiques anteriors com a pròpies i no conflictives, tot i que, en els anys finals d'aquest període, es promouen polítiques de suport específic a la maternitat i per a evitar els avortaments, així com les primeres lleis autonòmiques d'igualtat, amb objectius limitats.

El període següent té tres fites legals centrals que responen al canvi polític al govern central que es produeix en les eleccions de 2004: la llei contra la violència de gènere (2004), la llei que legalitza el matrimoni entre persones d'un mateix sexe (2005) i la llei d'igualtat (2007). S'intenta redefinir el model de ciutadania per a integrar per igual les dones i els homes, i permetre la presència de les dones en òrgans directius amb la incorporació de la dimensió de gènere en totes les polítiques públiques.

Finalment, l'última de les etapes de les polítiques és de continuïtat exploratòria. La llei d'igualtat és el marc de referència, però a partir de 2010, la legislació autonòmica intenta materialitzar els drets genèrics de la llei d'igualtat estatal de 2007 en l'àmbit laboral, la conciliació de la vida personal, laboral i familiar i la corresponsabilitat en l'assumpció de responsabilitats familiars, així com aconseguir la participació igualitària de les dones en la política, l'economia i la societat, i integrar el principi d'igualtat en totes les polítiques públiques. Mentrestant, en la majoria de les comunitats autònomes, es legisla i es promouen polítiques contra la discriminació per raó d'identitat i expressió de gènere, i per eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. És també el moment en què la perspectiva interseccional es va incorporant al debat de les polítiques d'igualtat.

Aquest recorregut per la configuració de les polítiques públiques relacionades amb la igualtat i la diversitat de gènere fa que ens plantejem si actualment ens trobem en un moment de revisió i nou horitzó, perquè podem considerar que cal un plantejament

de major abast per dotar aquestes polítiques d'un anhel més democratitzador. I ací és on considerem la possibilitat d'aspirar a la implementació de la perspectiva interseccional en les polítiques públiques.

Els treballs que tracten la perspectiva interseccional situen l'inici conceptual a finals de la dècada dels huitanta de la mà de la jurista feminista afroamericana Kimberlé Crenshaw, qui desenvolupa una crítica des del feminisme negre perquè «s'hi dona una conseqüència problemàtica en la tendència de tractar la raça i el gènere com a categories d'experiència i anàlisi excloents¹» (Crenshaw, 1989: 139). I això tenint en compte, com afirma Crenshaw, que el procés mateix de categorització és en si mateix un exercici del poder. Aquesta feminista empra la interseccionalitat per examinar com els tribunals emmarquen i interpreten les històries de les dones demandants negres.

El seu treball ha inspirat propostes posteriors per avançar en el desenvolupament de la perspectiva interseccional, així com les influències d'autores imprescindibles en aquesta perspectiva anteriors a Crenshaw, com ara Angela Davis o bell hooks. Tot i que construir genealogies sempre és un repte difícil, reprendre el fil del passat ens ajuda a explorar la construcció epistemològica i és, a més, un exercici de reconeixement d'aquests precedents. En aquest sentit, alguns treballs que tracten la interseccionalitat la remunten a l'esclavisme negre reivindicant la veu de Sojourner Truth, qui en 1851, en una convenció de dones en Ohio, va reivindicar la seua posició interseccionalment discriminada per ser dona, negra i esclava.

També hi ha una forta vinculació entre interseccionalitat i feminisme descolonial com una línia de treball teòric, metodològic i activisme que posa l'accent en la crítica al feminisme hegemònic occidental configurat des de l'Europa blanca que no ha tingut en compte les influències dels processos

colonialistes. En els darrers anys s'estan desenvolupant cada vegada més treballs i accions en aquesta perspectiva. Tal com planteja Yuderkis Espinosa «és un moviment en ple creixement i maduració que es proclama revisionista de la teoria i la proposta política del feminisme tenint en compte el seu biaix occidental, blanc i burgès» (2014: 7).

Hi ha una qüestió central de la interseccionalitat que és la seua reivindicació com a perspectiva situada: totes les persones ens trobem situades en posicions d'opressió i de privilegi, i aquestes posicions es poden viure de manera simultània. Les minories oprimides, com també les persones que pertanyen i s'identifiquen com a membres de territoris que lluiten pel dret a l'autodeterminació, poden entendre's també des d'aquesta perspectiva (Rodó de Zárata, 2019).

La perspectiva de la interseccionalitat connecta en els seus orígens tant amb els feminismes negres, es nodreix de la teorització del feminisme descolonial, com amb les accions de les noves generacions de feministes, mitjançant propostes visuals i artístiques d'activisme (*artivisme*) feminista transgressor expressat en convocatòries recents que han tingut lloc als carrers i a les plataformes digitals. De fet, l'activisme digital ha suposat una visibilització del feminisme, però també ha potenciat una forta reacció contrària que ataca amb ciberviolència el moviment feminista (Villar i Pecourt, 2021). Són debats d'actualitat que s'incorporen a l'agenda feminista.

Si afirmem que la proposta interseccional és una perspectiva més extensa (i intensa) per abordar la complexitat de la desigualtat i que té un potencial democratitzador és perquè el seu marc d'anàlisi i d'actuació va més enllà del marc de la discriminació múltiple. La discriminació múltiple no emfatitza la interconnexió entre les distintes formes de discriminació. Tanmateix, la interseccionalitat es presenta com una eina d'anàlisi que pot tenir en compte més d'una forma d'opressió simultàniament (Kyriillos, 2020). Així, el creuament dels diferents eixos de discriminació produeix noves situacions d'opressió amb altres significacions i nous enfocaments. La pers-

¹ Totes les traduccions de les cites han estat realitzades per les autores.

pectiva interseccional permet explorar i reconèixer totes eixes formes de discriminació i treballar en els distints privilegis socials que ubiquen les persones en distintes posicions, fet que produeix diferents oportunitats, a més del treball de sensibilització i conscienciació que es pugua derivar de l'adopció d'eixe marc. No estem davant d'una fita senzilla, perquè la interseccionalitat té un caràcter marcadament complex i «és un recurs heurístic contrari a la simplificació en la comprensió de l'opressió i l'exclusió» (Martínez-Palacios, 2017: 60).

La interseccionalitat té un potencial democratitzador i de justícia social. Així, interseccionalitat i democràcia participativa comparteixen preocupacions comunes perquè aspiren a impulsar noves relacions socials basades en la igualtat, l'equitat i la inclusió (Collins, 2017: 35).

A més, eixe potencial democratitzador implica, al nostre entendre, no caure en les crítiques recurrents sobre si és apropiat o no emprar la perspectiva interseccional i qui hauria de fer-ho, sinó que implica, més aviat, reconèixer l'arrel de la interseccionalitat en els feminismes negres i decolonials en primera instància i, tot seguit, aprendre de les seues contribucions i valorar-ne l'epistemologia, així com visibilitzar autores que han estat marcades per la seua pròpia condició de doble o triple opressió. Des d'aquest respecte per la genealogia, entenem que la interseccionalitat és una perspectiva àmplia i més democratitzadora per avançar cap a una finalitat última, la promoció i assoliment de la justícia social feminista per a tothom.

LA PROPOSTA INTERSECCIONAL PER A LA NOVA LLEI VALENCIANA D'IGUALTAT

La llei valenciana d'igualtat de dones i homes de 2003 va ser una de les primeres lleis espanyoles que va focalitzar de manera precisa i dins d'una lògica binària el subjecte de la llei (les dones) i l'objecte (la necessitat de disposar de bases legals que permeteren lluitar contra la seua discriminació). La

lleí, però, tenia importants limitacions respecte a l'objecte regulat i els seus objectius últims. Les matèries regulades no abasten la totalitat d'àmbits que permeten l'autonomia vital de les dones en condicions d'igualtat, i hi dominen les lògiques pròpies del *soft law*, així com les polítiques genèriques distributives, de foment i conscienciació, centrant-se únicament en alguns àmbits socials, sense definir un marc de finançament d'aquestes polítiques ni incidir en polítiques regulatives, en les polítiques redistributives del poder ni en la presència pública de les dones i els homes. La llei fou de majoria parlamentària i no establia mecanismes coercitius. Fou, a més, una llei que no comptà amb consensos socials i polítics amplis en el moment d'aprovar-se. Es tracta, per tant, d'una llei que s'hauria d'haver reformat profundament fa temps o, tal com hem abordat en un estudi precedent (Tasa i Villar, 2020), s'hauria d'haver superat per una nova norma.

La qüestió és determinar en una nova llei d'igualtat quin és el subjecte de la llei, quin és l'objecte i quins en són els objectius. A diferència de la llei de 2003, ha de ser una norma ambiciosa i coherent amb les tres categories. Per descomptat, també ha de superar les limitacions de 2003 i donar resposta als canvis socials i debats actuals i, si és possible, de les pròximes dècades en matèria d'igualtat (Rodríguez, 2013; La Barbera, 2016).

Una nova llei ha de descansar sobre els principis bàsics de la sobirania sobre el propi cos i la identitat sexual personal, i els d'igualtat, llibertat i no-discriminació. I també ha de tindre un eix central estructurador general: la perspectiva de la interseccionalitat, perquè és a partir de l'encreuament de diversos eixos de dominació que es perd la sobirania sobre el propi cos i la sexualitat personal, la llibertat i igualtat de sexe i de gènere, i es produeixen tota mena de discriminacions.

A més, tot i que per tradició les lleis d'igualtat han considerat només l'eix sexe/gènere, la nostra proposta des de la interseccionalitat valora incorporar també altres raons de discriminació vinculades a

l'etnicitat i la racialitat, la classe social o la discapacitat i diversitat funcional, com algunes de les raons, entre d'altres, que generen desigualtat. Perquè com hem dit, la perspectiva interseccional comporta entendre la desigualtat i la discriminació com a resultat de la interacció de diferents components o raons de discriminació en diferents manifestacions i moments de la vida. La discriminació interseccional afegeix un resultat qualitativament diferent i sinèrgic a la discriminació.

La nova llei ha de tindre una perspectiva general interseccional per a l'atenció de les desigualtats si vol servir de base per a implementar polítiques públiques que permeten l'empoderament igualitari, la sobirania personal i l'execució de polítiques inclusives més sòlides i efectives. I sobre l'eix central de la perspectiva interseccional, la nova llei haurà de tindre en compte un seguit de qüestions que han d'estructurar la norma, com ara acabar amb la bretxa salarial, reduir l'exclusió social, fer realitat que totes les polítiques sectorials de la Generalitat incorporen plenament la perspectiva d'igualtat, impulsar polítiques coeducatives per a la igualtat plena i la no-discriminació; ressituar les cures amb un major reconeixement i valor i avançar en la conciliació de la vida personal, familiar, laboral, comunitària i política; incorporar la visió ecofeminista en les polítiques d'igualtat; regular seriosament la no-discriminació de les persones per raó de sexe, gènere i sexualitat; combatre tota mena de comportaments basats en el masclisme, l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia; millorar la lluita contra les violències envers les dones i les persones amb identitats i sexualitats no normatives; afavorir sistemes de participació i ciutadania activa i general amb especial atenció als activismes feministes, LGTBI i *queer*; reduir la bretxa tecnològica i de la dels usos del temps.

Per a la consecució d'aquests objectius és absolutament necessari que la llei regule mecanismes de finançament estable de les polítiques estructurals per a la igualtat; que establisca un sistema sancionador sobre la base de la potestat sancionadora de l'Administració i preveja un sistema real i no

nominal de seguiment i avaluació de totes les dimensions de la política pública d'igualtat de manera crítica, interseccional, multidisciplinària i allunyada de l'economicisme habitual i del burocratisme administrativista, que no són capaços d'establir els impactes socials que produeixen les lleis i les polítiques públiques.

REFLEXIONS DE FUTUR

Les societats europees han vist com s'incrementava la fragmentació de la cohesió social i, alhora, com augmentava la diversitat identitària en els últims temps. Paral·lelament, la dinàmica del capitalisme neoliberal i el sistema de crisis de les darreres dues dècades (crisis ecosocials, Gran Recessió de 2008, les crisis social, econòmica i sanitària producte de la pandèmia de 2020) incrementen les formes de desigualtat extrema i generen una realitat de discriminació, exclusió i activació d'eixos de dominació interseccionals que afecten la llibertat, l'autonomia personal i la possibilitat d'igualtat d'un nombre creixent de persones, majoritàriament dones i més encara de dones de minories amb més vulnerabilitat social.

Per superar aquesta situació necessitem normes legals i polítiques públiques d'igualtat que incorporen en un lloc central la perspectiva interseccional i, d'una manera progressista i valenciana, facen una futura llei valenciana d'igualtat eficaç i útil, construïda en base als principis de democràcia participativa i que siga coherent amb la dinàmica d'empoderament de les dones i de les iniciatives d'igualtat en matèria de sexe/gènere/sexualitat actuals. Una llei que siga, com defensava Hannah Arendt (1990), producte d'un debat públic profund, no sectari i revolucionari, és a dir, que contribuïska a garantir la llibertat i a assentar socialment i de manera institucional els canvis en l'orientació de les polítiques públiques i en els comportaments socials dins d'una societat plural, diversa, cohesionada i dinàmica.

Som conscients que un canvi d'aquesta mena demana

consensos socials i polítics amplis; construïts amb voluntat d'integració, diàleg col·laboratiu, afectes, i mirades iguals i solidàries. Cal establir una xarxa de complicitats col·lectives i fer-ho amb una ferma voluntat inclusiva que permeta incorporar aportacions diverses i fer un pas avant significatiu en la protecció dels drets de totes les persones i en la seua igualtat. I per a construir consensos és imprescindible debatre sense apriorismes ideològics, tindre en compte les aportacions de les ciències socials

i dels moviments ciutadans, i ser conscients que les desigualtats mai viatgen a soles. Per tot això, la perspectiva interseccional és un instrument essencial per donar una resposta heurística als processos de desigualtat i, així, permetre construir des de la democràcia participativa polítiques públiques fortes a favor de la igualtat i la persecució de tota mena de discriminacions, a més d'aspirar a fer possible, com hem reiterat, una societat més inclusiva, diversa, lliure i cohesionada.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Arendt, H. (1990). *On revolution*. Londres: Peguin Random House.
- Collins, P. (2017). The Difference that Power Makes: Intersectionality and Participatory Democracy. *Revista de Investigaciones Feministas*, 8(1), 19-39.
- Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics. *University of Chicago Legal Forum*, 1989(1), 139-167. Recuperat de <http://chicagounbound.uchicago.edu/uclf/vol1989/iss1/8>
- Espinosa, Y. (2014). Una crítica descolonial a la epistemologia feminista crítica. *El Cotidiano*, 184, 7-12. Recuperat de <http://www.elcotidianoenlinea.com.mx/pdf/18402.pdf>
- Kyrillos, G. M. (2020). Uma análise crítica sobre os antecedentes da interseccionalidade. *Revista Estudos Feministas*, 28(1). DOI: <https://doi.org/10.1590/1806-9584-2020v28n156509>
- La Barbera, M. C. (2016). Interseccionalidad, un «concepto viajero»: Orígenes, desarrollo e implementación en la Unión Europea. *Interdisciplina*, 4(8), 105-122.
- Martínez-Palacios, J. (2017). Exclusión, profundización democrática e interseccionalidad. *Revista de Investigaciones Feministas*, 8(1), 53-71. DOI: <http://dx.doi.org/10.5209/INFE.54827>
- Morcillo Gómez, A. (2012). Españolas con, contra, bajo, (d)el franquismo, *Revista Desacuerdos*, 7, 42-63.
- Nash, M. (ed.) (2013). *Represión, resistencias, memoria: Las mujeres bajo la dictadura franquista*. Granada: Editorial Comares.
- Rodó de Zárata, M. (2019). Gènere i nació: Contradicció irreconciliable o intersecció d'eixos? *Idees: Revista de temes contemporanis*, 47.
- Rodríguez Ruiz, B. (2013). ¿Identidad o autonomía? La autonomía relacional como pilar de la ciudadanía democrática. *Anuario de la Facultad de Derecho de la Universidad Autónoma de Madrid*, 17, 75-104.
- Tasa Fuster, V. i Villar-Aguilés, A. (2020). *Igualtat inclusiva: Cap a una nova llei valenciana d'igualtat*. València: Fundació Nexa, Riu Rau Editors.
- Villar-Aguilés, A. i Pecourt Gracia, J. (2021). Antifeminismo y troleo de género en Twitter: Estudio de la subcultura trol a través de #STOPfeminazis. *Teknokultura: Revista de Cultura Digital y Movimientos Sociales*, 18(1), 33-44. DOI: <https://doi.org/10.5209/tekn.70225>

NOTA BIOGRÀFICA

Alicia Villar-Aguilés

És professora del Departament de Sociologia i Antropologia Social de la Universitat de València i investigadora de l'Institut de Creativitat i Innovacions Educatives. És cap d'iniciatives de Trajectòries Acadèmiques de la mateixa universitat. És la directora de la *Revista de Sociología de la Educación-RASE*. La seua investigació se centra principalment en la sociologia de l'educació, especialment en els processos d'eleccions d'estudis, trajectòries i transicions educatives i l'educació superior. També li interessa la investigació sobre el gènere i la perspectiva interseccional, així com les polítiques de conciliació família-treball. Participa en el Laboratori de Feminisme de la Fundació Nexè.

Vicenta Tasa Fuster

És professora de dret constitucional de la Universitat de València i investigadora de l'Institut Universitari d'Estudis de la Dona de la Universitat de València. Investiga sobre drets lingüístics i igualtat lingüística en col·laboració amb universitats espanyoles i europees. Així mateix, fa treballs i investigacions en matèria de gènere i igualtat, centrades en la regulació de les cures i la legislació d'igualtat des d'una perspectiva interseccional. És la codirectora de la Càtedra de Drets Lingüístics de la Universitat de València i la directora acadèmica de la Fundació Nexè. Participa en el Laboratori de Feminisme de la Fundació Nexè.

